

RASEKOMPENDIUM

IRSK SETTER

FCI Rasenr: 120

FCI Dato: 13.03.2001

NKK Dato: 24.09.2002

Med kommentarer
Norsk Irsksetterklubb
Mai 2019

Godkjent av NKK standardkomité 15.01.2020

Innhold

Forord	2
Rasens historie	3
Rasens historie i Norge.....	9
Jakt-stilen – Hvordan jakter en irsk setter?.....	11
Rasebeskrivelse for irsk setter med kommentarer	13
Bruksområde.....	13
Kort historikk	14
Helhetsinntrykk.....	14
Viktige proporsjoner	15
Adferd/Temperament.....	15
Hode	15
Hals.....	16
Forlemmer	17
Kropp.....	18
Hale	18
Baklemmer.....	18
Bevegelser	19
Pels	21
Størrelse og vekt	21
Feil	22
Diskvalifiserende feil	21
Litteraturliste	22

Forord:

Alle raseklubbene er blitt oppfordret av Norsk Kennel Klubb (NKK) til å utarbeide et rasekompendium for sine raser. Rasekompendiet skal utdype og forklare rasebeskrivelsen, det vil si rasens standard som er utarbeidet og godkjent av FCI på bakgrunn av standarden i rasens hjemland, i dette tilfellet, Irland (The Irish Kennel Club).

En rasestandard beskriver rasens fysiske og mentale særtrekk. Et rasekompendium må aldri så tvil om eller gå imot rasens gjeldende standard. Rasebeskrivelsen skal gjengis i full tekst sammen med de utfyllende kommentarer. Det anbefales å legge vekt på det som er riktig, og ikke på det som er feil ved rasen. Kompendiet skal også inneholde rasens historie og hvilket bruksområde den har. Bilder som forklarer og rettleder bør være en del av kompendiet, dette gjelder også hodebilder. Alle dommere, elever og aspiranter skal få tilsendt et eksemplar av kompendiet.

Norsk Irsksetterklubb har et ønske om at dette kompendiet vil være et viktig verktøy for alle oppdrettere og andre som er engasjert og opptatt av rasen. Mål og intensjon må være at det blir avlet fram hunder som matcher og imøtekommer idealet for rasens standard.

Norsk Irsksetterklubb (NISK) har opprettet en fagkomité som har utført dette arbeidet. Komitéen har bestått av Nina Hordnes, Christen Lang, Eldri Kjørren og Rune Tyvold.

Alle bilder av hunder er godkjent for bruk. Vi har valgt ikke å nevne hverken navn på fotograf, hund eller eier da bildene bør ha en grad av anonymitet. En stor takk til de som har bidratt.

Kompendiet starter med rasens historie, først og fremst i Irland, men også i Norge. Hvordan irsksetteren jakter (working style) er også med. Deretter kommer rasebeskrivelsen for irsk setter etter FCI standard med utfyllende kommentarer fra NISK i egen tekstramme. Fotografier, samt deres undertekst, er å regne som en del av de utdypende kommentarene.

Rasekompendiet er godkjent av Norsk Irsksetterklubb i styremøte 11.mai 2019.

Rasens historie:

Allerede på 1300- tallet var det i England etablert «Spaniels» som i hovedsak var hvite med store røde tegninger. På den tiden ble ordet «Spaniels» benyttet for å beskrive hunder som ble brukt til jakt og ikke en spesiell hunderase. Man kan derfor gå ut fra at den opprinnelige setter var hvit med store røde tegninger.

På 1500- tallet ble «Setting dogges» referert til i en rekke skriftlige kilder, og var et gammelt begrep for settere som ble utviklet for å indikere hvor fuglen var. Hunden fant fugl ved å bruke nesen, søke i terrenget og stivnet i enten stående eller liggende stilling, før den på kommando krøp sakte fram for å støkke fuglen. Jegeren, som hadde fulgt hunden, slapp så hauken som fanget byttet i luften. Da «netting» avløste hauken var det fremdeles bruk for «settere» for å kunne lokalisere fuglen, mens jegeren kom opp bak hunden som stod i stand, helt fiksert på fuglen framfor ham og kastet et nett over fuglen. Da skytevåpen gjorde sin inntreden i jakten var fremdeles primæroppgaven til settere å finne fugl og ta stand for å vise hvor den var, men hunden måtte også lære seg å være rolig i oppflukt og skudd. I Irland var den hvite fargen favorisert siden hunden da var godt synlig på lang avstand når den løp i det irske myr- og lynglandskapet.

På lik linje med de andre setterne ble irsksetteren foretatt som egen rase på de britiske øyer i løpet av det 17. og 18. århundret. I 1616 ble det i boken The Country Farmer referert til settere - "There is also another sort of land spannyels which are called setters". I denne perioden var også landskapet helt annerledes enn det er nå, det var svært store områder dekket av lyng, et land med fjell og myrer. De store lyngdekte områdene var ettertraktet habitat for rype, bekkasin og rugde i tillegg til en bra stamme med rapphøns og noe utsatt fasan. Dette førte til at Irland ble populært blant jegere.

På begynnelsen av 1800-tallet er det kjent at flere oppdrettere hadde stammer med røde settere. Blant annet hadde Lorden av Eniskillen et avlsprogram for en stamme med røde settere. Det er imidlertid usikkert hva opprinnelsen til rasen egentlig er, og det er flere teorier og meninger om hvilke raser som ligger bak. I dagens rasestandard står det at irsksetteren er avledet fra irsk rød og hvit setter og en annen ukjent ensfarget rød hund. Rasen hadde i begynnelsen av

utspaltingen større eller mindre hvite tegninger på rød grunnfarge. En vet ikke sikkert hvorfor røde hunder ble foretrukket av enkelte, men noen kilder mener det ikke kun handlet om estetisk preferanse, men også om at den røde fargen skiller seg godt ut på grønn bakgrunn, og Irland blir jo kalt «Erins grønne øy». I tidlige beskrivelser av settere i Irland står det at hundene var svært godt tilpasset omgivelsene de skulle brukes i, variert og krevende terreng og under skiftende og tøffe værforhold. Dette er beskrevet i «A Correct Delineation of the Canine Races» skrevet i 1803.

Et bilde som viser jakt med setter i Irland. (Stonehenge, British Rural Sports 1855)

Oberst J. K. Millner var en av grunnleggerne av The Irish Red Setter Club. I sin bok, *The Irish Setter - Its History & Training*, skriver han at det tidlige navnet på irsksetteren var "Red spaniel". Millner mener det er vanskelig å fastslå når spanielen ble en setter eller når setteren sluttet å være en spaniel. Han henviser også til at bilder av spaniels i begynnelsen av 1800- tallet ligner mer på settere enn spaniels 100 år senere.

Eksteriørbedømmelser gjorde sitt inntog i Storbritannia i 1859, og jaktprøver ble avholdt fra 1865. Det var jakthunder som ble vist frem her. Den første irsksetter som bemerket seg på jaktprøver var «Plunket» rundt 1870, og han ble beskrevet av Cornelius Schilbred som: «lettbygget og en typisk irlender. Farven var noget lys.» En annen viktig hund, var Cecil Moores «Ch. Palmerston». En rød hund med hvit stripe langs neseryggen. Denne hunden ble brukt en god del i avl i løpet av sine atten leveår og hans proporsjoner er beskrevet i boken «British Dogs» av Hugh Dalziel. Han var drøyt 58 cm høy og ca. 28 kg tung. Undersøkelser av stamtavler tyder på at Palmerston kan ha vært den mest innflytelsesrike hunden i rasens historie. Han finnes flere ganger i

stamtavlen til Isinglass som vant det Britiske Derby i 1893 og var far til Ch. Charleville Phil som igjen kanskje kan sies å være den viktigste hunden bak bruksavlede irsksetterere i dag. På dette tidspunktet var det kun én type irsk setter, uten overdrevne trekk, som skulle fungere både som jakthund samtidig som den skulle tilfredsstillе rasens typekrav på utstilling.

Barton Punch etter Isinglass under Airnie, født i 1896. Bror til Ch. Charleville Phil (No. 14, British Hounds and Gundogs)

Ch. Charleville Phil (Country Life Illustrated 15 Dec 1900)

The Irish Red Setter Club ble etablert i Dublin i 1882 med formål om å bevare og beskytte den røde setteren, samt organisere jaktprøver i Irland. Den 29. mars i 1886 ble den første rasestandarden godkjent av klubben, og som modell sto Champion Garryowen, eid av klubbens første generalsekretær J. J. Giltrap. Garryowen var etter Palmerston. Denne standarden har stått seg godt og var mer eller mindre uforandret frem til den ble tilpasset formatet til Federation Cynologique Internationale (FCI) rundt 1990.

Ch. Garryowen født i 1876 (Schilbred C, Irish Setter History)

Andre verdenskrig skulle også vise seg å ha innflytelse på hundeavlen, mange av hundene som gikk igjen i tidligere stamtavler fantes ikke lenger. Palmerston var stadig bak mange viktige hunder. Det ble også mer vanlig å sette kennelnavn til hundens navn, og det utviklet seg etter hvert et knippe innflytelsesrike oppdrettere som avlet bruks-irsksettere etter den typen som hadde utviklet seg gjennom avl på robuste brukshunder gjennom mange år. En viktig hannhund etter krigen var FTCH The Blacksmith. Denne hunden er vurdert som en avgjørende bidragsyter for at rasen fikk et viktig løft på jaktprøver i Irland og ble brukt bredt i avl.

FTCH The Blacksmith, født i 1944. (The Irish Red Setter, Raymond O'Dwyer)

Rasen etablerte seg som en stødig, allsidig og robust jakthund i Irland, og etter hvert fikk den også andre interesse for rasen. I litteratur som beskriver rasetype og størrelse tidlig og på midten av 1900- tallet, gis det inntrykk av at hannhundene var 60 cm +/- i mankehøyde med en vekt på 25 kg +/-, mens tispene var noe mindre. Det er fyldige beskrivelser av hvordan hundenes stil og bygning var til større eller mindre fordel når de arbeidet i feltet, og hvilke egenskaper som var ettertraktet for jegeren. Gjennomgående står det at aksjon, stil og presisjon i viltarbeidet stod sentralt. I tillegg var det flere beskrivelser av hvordan denne robuste setteren, på grunn av sine egenskaper, taklet nær sagt alle forhold og spesielt tøft vær og varierende terreng.

Dual champion Heathericks Gaiar, født i 1924. En av de siste, om ikke den siste, dobbeltchampion i Irland. (The Irish Red Setter, Raymond O'Dwyer).

FTCH Sheantullagh Gillie, en storvinner på jaktprøver i Irland i en typisk stand (J. Mullins).

Irsksetteren i Norge:

De første irsksetterne kom til Norge fra Danmark mot slutten av 1800- tallet som et resultat av en stadig økende interesse blant norske jegere for jakt med stående fuglehunder. Av de mer kjente kan nevnes at Fridtjof Nansen hadde irsksettere til jakt på denne tiden.

Først tidlig på 1900- tallet ble utviklingen og arbeidet med rasen mer organisert i Norge, og i 1903 begynte Cornelius Schilbred et målbevisst arbeid for å utvikle rasen. Han var for øvrig også initiativtakeren til at Norsk irsksetterklubb (NISK) ble etablert i 1917. Dette førte til at det i Norge utviklet seg en bevissthet omkring rasens bakgrunn, egenskaper og bruk.

Siden hundene skulle brukes til jakt var det de jaktlige egenskapene som i den første tiden ble dyrket. Interessen for eksteriør kom først noe senere.

Gjennom de over 100 år vi har hatt rasen i Norge har en lang rekke oppdrettere, jegere og tillitsvalgte bidratt til utviklingen av rasen. Det har bevisst vært avlet på enkelte hunder for å få frem en stående fuglehund velegnet for norske forhold. Dette har ført til hunder som er noe lettere, hurtigere og mer kondisjonssterke enn de første utgavene som kom til Norge. Raseklubben har i hele sin historie hatt et tydelig fokus på at man ønsker seg en rasetypisk og vakker brukshund som irene omtaler som «dual-purpose». Med andre ord hunder som har et rasetypisk funksjonelt eksteriør i kombinasjon med utmerkede jaktlige egenskaper. NISK har i sin nylig utarbeidede rasespesifikke avlsstrategi (RAS) også videreført dette gjennom følgende overordnede mål for rasen: Irsksetteren skal fortsatt fremstå som en helsemessig sunn, robust og sterk jakthund som fungerer godt under jakt på høyfjell, i skog og lavland, samt at den skal være en trygg og god familiehund.

I årenes løp har irsksetteren i Norge utviklet seg til å bli en populær jakthund som hevder seg meget godt blant de beste individene i andre raser på alle typer jaktprøver i Norge. Registreringstallene har allikevel gjennom mange år holdt seg relativt stabile og man har unngått en inflasjon med påfølgende ukritisk avl. Selv om irsksetteren også er en populær familiehund har man i Norge allikevel klart å holde fokus på bruksegenskapene.

Avl på irsksetteren i Norge har i de senere år vært preget av import fra mange ulike land, og som har vært noe ulike typemessig. Dette har ført til en forbedring av jaktlige egenskaper, men også til en utvikling mot en mindre homogen rase preget av ulike typer. Enkelte linjer har fokusert utelukkende på stadig å forbedre de jaktlige egenskapene og latt dette gå på bekostning av eksteriør. Andre linjer har utviklet seg mot en familie- og utstillingshund hvor de jaktlige egenskapene nærmest er avlet vekk på bekostning av mer ekstreme eksteriørdetaljer, selv om dette så langt ikke har vært like tydelig i Norge som i andre deler av verden. I Norge har man i dag en rekke dobbeltchampioner i rasen.

Svensk og Norsk dobbeltchampion Nimbus, født i 1977 som ligger i mange av dagens linjer.

Rasetype gjennom egenskaper og eksteriør:

Dagens rasestandard sier at rasen ble utviklet i Irland som en "working dog for hunting game" og oppgir rasens bruksområde som jakt- og familiehund. I tillegg til rasestandarden ble det i 1998 utarbeidet en "working style" for rasen. I rasestandarden presiseres det at dette dokumentet sammen med rasestandarden beskriver rasens eksteriør og bruksegenskaper.

Jaktstilen - Hvordan jakter en irsksetter?

Ettersom Irsksetteren opprinnelig ble avlet for jakt på rapphøns og rype kan denne jaktstilen anses som idealet.

Søket må være intenst og ha som primært mål å finne vilt. Fokuset og konsentrasjonen den har på å finne vilt skal vises i alle hundens bevegelser. En del av dette helhetsinntrykket skapes også av samarbeid med fører, og må ikke forstyrre viltfinneregenskapene.

I galopp skal hodet bæres over rygglinjen, og snutepartiet skal være tilnærmet parallelt med terrenget. Galoppen skal være rask, flytende og uanstrengt.

Halen bæres i forlengelse av rygglinjen, litt fallende og ikke over rygglinjen. Litt haleaksjon er akseptabelt, men de mest konsentrerte jegerne bruker halen lite med unntak av i svinger, for balansens skyld. Da kroppen til irsksetteren er tilnærmet kvadratisk, vil den ha en relativt luftig galopp.

Når en irsksetter finner vilt, krøper den seg ned og tar noen små slag i luktkorridoren før den trekker an mot en stand. Når hunden går inn i stand er det vanlig med noe haleaksjon. Bakparten senkes, fronten og hodet forblir høyt mens hunden bruker nesen for å lokalisere viltet. Ørene er uttrykksfulle og bæres høyt og oppmerksomt mens hunden nærmer seg viltet. En stående eller sammenkrøpet stand er vanlig. Standen er intens og fast, full av energi og konsentrasjon, sammenkrøpet i åpent terreng eller mer oppreist i høyere vegetasjon, og som en fiksert forlengelse av sin egen form, med bena plassert slik at de støtter og balanserer den spente og urørlige kroppen. Hodet er hevet, blikket intenst, ørene bæres høyt, langt fremme og er uttrykksfulle. Den stive halen bæres i eller litt under rygglinjen og viser tydelig gleden av å ha funnet vilt.

Reisen må være intens og konsentrert. Hodet holdes høyt for å kontrollere luktkstrømmen, snutepartiet bæres tilnærmet parallelt med underlaget, skulderbladene vises over rygglinjen og halen bæres stiv og buet mot bakken. Enhver tendens til treghet er en grov feil.

Irsksettere er raske og søker bredt. De gjennom søker terrenget med presisjon og kløkt, og slagene er kun avbrutt når de undersøker enhver vitring av interesse. Dersom dette ikke leder til funn, vil hunden umiddelbart gjenoppta

søket. Dybden mellom slagene skal være moderat, avhengig av forholdene den aktuelle dagen.

FCI RASEBESKRIVELSE FOR

IRSK SETTER

(Irish Setter)

Opprinnelsesland/hjemland: Irland.

Bruksområde:

Stående fuglehund og familiehund.

Kort historikk:

Utviklet i Irland som jakthund, stammer fra irsk rød og hvit setter og en ukjent helrød hund. Typen ble fast etablert i det 18.århundre. Den irske rød setter klubben ble stiftet i 1882 for å fremme rasen, publiserte standarden i 1886 og har siden da organisert jaktprøver og utstillinger for rasen. I 1998 beskrev de den typiske arbeidsmåten for rasen. Rasestandarden og dette skrivet sammen

beskriver utseende og arbeidsevne til irsk setter. Rød irsk setter har utviklet seg over årene til en hardfør, sunn og intelligent hund med utmerket arbeidsevne og utholdenhet.

Helhetsinntrykk:

Elegant og atletisk bygget, full av kvalitet, vennlig uttrykk. Velbalansert og harmonisk.

Kommentar NISK:

Den skal være verken for stor og tung eller for liten og spinkel, men middels stor med massen i behold.

Velbalansert hund med gode kroppsproporsjoner.

Viktige proporsjoner:

Skalle og snuteparti like lange og med parallelle linjer.

Kommentar NISK:

Skal være en aning lenger enn den er høy.

Adferd/temperament:

Ivrig, intelligent, energisk, lojal og hengiven.

Kommentar NISK:

Vennlig og tilgjengelig temperament

Hode:

Langt og tørt, ikke grovt mellom ørene.

Skalle: Oval fra øre til øre, rommelig, tydelig markert nakkeknøl.

Fremtredende øyenbrynsbuer.

Stopp: Markert.

Nesebrusk: Mørk mahognyfarget, mørk nøttebrun eller sort. Vide nesebor.

Snuteparti: Langt. Moderat dypt og forholdsvis skvært fremme. Ikke hengende leppefold.

Kjever/tenner: Tilnærmet like lange kjever. Saksebitt.

Øyne: Ikke for store. Mørkebrune eller mørk nøttefargede.

Ører: Middels store, tynne, lavt ansatt bak på skallen. Henger i en liten fold tett inntil hodet.

Kommentar NISK:

Edelt hode med et skvært snuteparti uten å være for dypt. God underkjeve. Hodet må ikke gi et grovt eller tungt inntrykk. Snutepartiet må ikke være for lett eller snipete. Snutepartiet må ha godt pigment, ikke kjøttfarget nesebrusk.

Ørene skal være lavt ansatt, men må ikke være for lange med for mye behåring.

Øynene må ikke være gule da dette vil gi et utypisk uttrykk.

Hannhund av utmerket type med maskulint uttrykk.

Tispe med prima hode og rasetypisk uttrykk.

Hals:

Moderat lang, meget muskuløs. Ikke for grov. Lett nakkebue. Ikke løs halshud.

Forlemmer:

Helhetsinntrykk: Rette og senete, god benstamme.

Skulder: Godt tilbakelagt, skråstilt. Liten avstand mellom skulderbladstoppene.

Albue: Frie, ikke inn- eller utoverdreide.

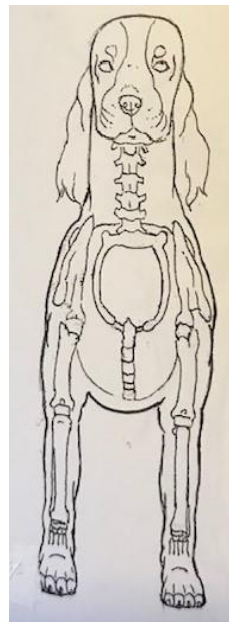
Poter: Små, meget faste, kraftige hvelvede tær, godt sluttede.

Kommentarer NISK:

Benstammen skal være moderat, ikke for grov eller spinkel. Godt vinklet front. Det er viktig med en godt tilbakelagt skulder og en god vinkel i overarmen.

Utmerket front. Godt tilbakelagt skulder og god vinkel i overarm.

Tegning av korrekt Front.

Kropp:

I proporsjon til størrelsen.

Lend: Muskeløs, lett hvelvet.

Bryst: Dypt, når til albue. Forholdsvis smalt i fronten. Godt hvelvede ribben gir rommelig brystvolum.

Kommentar NISK:

Må være parallell i front. Må ikke være for smal og må ha et godt utviklet forbryst. Må heller ikke være for bred og må ha godt tilliggende albuer. Godt volum i bryst, må ikke være kjølformet.

Hale:

Moderat lang, i proporsjon til kroppens størrelse. Forholdsvis lavt ansatt. Kraftig ved ansatsen og avsmalnende til en fin spiss. Bæres i rygglinjens forlengelse eller lavere.

Kommentar NISK:

Svakt hellende kryss. Halen må ikke bæres for høyt i bevegelse. Haleknekk er ikke ønskelig.

Baklemmer:

Helhetsinntrykk: Brede og kraftige. Lange og muskuløse fra hofte til hase.

Knær: Godt vinklet.

Haser: Verken ut- eller innoverdreide.

Mellomfot: Kort og sterk.

Poter: Som forpotene.

Kommentar NISK:

Må ha gode vinkler uten å være overvinklet. Skal heller ikke være steil.

Korrekte bakbensvinkler. Korrekt plassert kryss.

Bevegelser:

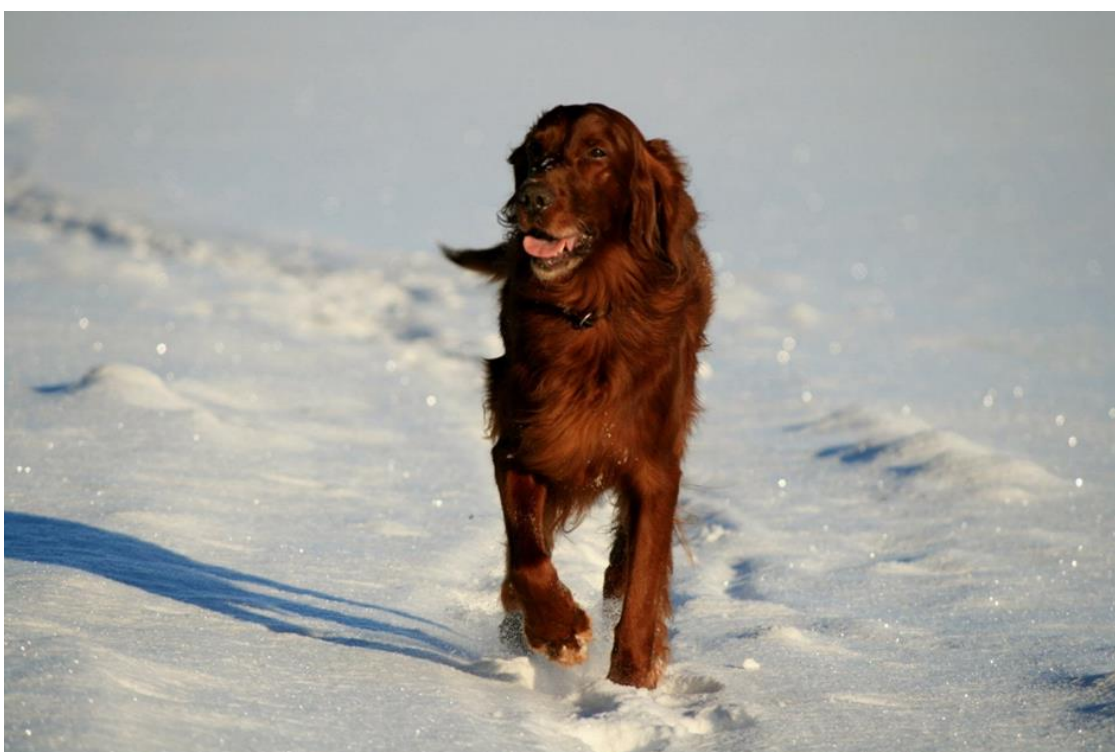
Frie, flytende, med godt driv. Hodet høyt hevet. Forbena med god steglengde. Godt driv bak med stor aksjon. Kryssende eller veivende ben ikke akseptert.

Kommentar NISK:

En hund som er korrekt vinklet foran og bak vil ta ut stegene sine på en effektiv måte.

Effektive bevegelser med god steglengde. Korrekt haleføring.

Korrekt front sett forfra i bevegelse.

Pels:

Hårlag: Kort og fint på hodet, øretippene og forsiden av bena. Middels lang på alle andre deler av kroppen, glatt og med så lite krøller og bølger som mulig. Langt og silkebløtt beheng på ørene, på baksiden av for- og bakben langt og fint. Godt hårlag under maven danner beheng som kan nå til brystet og halsens forside. Godt behåret mellom tærne. Halen skal ha fane av middels lengde som avtar jevnt mot halespissen. Alt beheng så jevnt og glatt som mulig.

Kommentar NISK:

Må ikke ha for mye beheng, men heller ikke for snaut.

Farge: Dyp, gylden kastanjefarget, uten antydning av sort. Hvitt på bryst, hals, tær, lite bliss eller smal strek langs neseryggen er ikke diskvalifiserende.

Størrelse og vekt:

Mankehøyde:

Hannhunder: 58-67 cm

Tisper: 55-62 cm

Feil:

Ethvert avvik fra foregående punkter skal betraktes som feil. Hvor alvorlig feilen er, skal graderes etter hvor stort avviket er i relasjon til rasebeskrivelsen og effekten det vil ha på hundens helse og sunnhet.

Diskvalifiserende feil:

- Hunder som er aggressive eller meget sky.
- Enhver hund som klart viser fysiske eller atferdsmessige avvik skal diskvalifiseres.

OBS!

Hannhunder skal ha to normalt utviklede testikler på normal plass.

Rasestanderen er oversatt fra gjeldende FCI- standard.

Litteraturliste

Croxton Smith, A., *British Dogs*, Adprint Limited, London 1946.

Dalziel, H., *British Dogs; their varieties, history, characteristics, breeding, management and exhibition*, "The Bazaar" Office, London 1879.

Johns, Rowland, *Our Friend the Irish Setter*, Methuen & Co., London 1935.

Knox, D. B., *The Curious History of Irish Dogs*, New Island Books, Dublin 2018.

Leighton – Boyce, Gilbert, *A Survey of Early Setters*, London 1985.

Lloyd, Freeman, *All Setters; Their Histories, Rearing and Training*, Vintage Dog Books 2006.

McCoy, S. & White, C., *The Native Dogs of Ireland (Their Origin – Development – Standards)*, The Irish Kennel Club, Dublin 1984.

Millner, Colonel, J. K., *The Irish Setter – Its History & Training*, Vintage Dog Books 2005.

O'Dwyer, R., *The Irish Red Setter: Its History, Character and Training*, Cork Univ. Press, Cork 2007.

Redlich, A., *The Dogs of Ireland*, Dundalgen Press, Dundalk 1981.

Schilbred, Cornelius, *Pointer og Setter*, Aschehoug & Co., Oslo 1927.

“Going North», George Earl (1824-1908). På vei til jakt i Scotland fra Kings Cross Station i London.

“Going South”, George Earl (1824-1908). Den samme gruppe mennesker 1 måned senere på Perth Station, Scotland på vei tilbake til London. Irsksetteren på bildet er «Plunket».

